

BISKUPIJA, lijevo: ulomak s likom Majke Božje; desno: lik hrvatskog dostojanstvenika, detalj transene. Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika

BISKUPIJA, ciborij. Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika

ka. Arheol. istraživanja, koja je krajem XIX. st. proveo L. Marun, označuju početak hrv. nacionalne arheologije, a pronađeni materijal poslužio je za osnivanje Muzeja hrvatskih starina u Kninu. Područje Biskupije se u pov. izvorima naziva *Pet crkva na Kosovu* i spominje kao mjesto gdje je 1088. zborovao i bio pogubljen hrv. kralj Zvonimir. Od pet ranosrednjovj. crkva otkrivene su četiri; ostaci pete crkve nalaze se pod današnjom parohijskom crkvom Sv. Trojice. Na položaju *Crkvina* otkriveni su temelji trobrodne crkve i samostanskoga kompleksa. Crkva ima tri pravokutne upisane apside, a uz pročelje prizidane dvije izdužene međusobno odvojene prostorije s masivnim zidovima koji su vjerojatno nosili zvonik. Sagrađena je najkasnije u X. st. Uz crkvu je pronađeno mnoštvo ulomaka crkv. kamenoga namještaja pleternog ukrasa. Posebno se ističu dijelovi oltarne pregrade, među kojima su zabat s plošno izvedenim prikazom Majke Božje, kamena rešetka sa simbolima evanđelističkim postavljenim oko Majke Božje s djetetom iznad nepoznata sveca i lika dostojanstvenika. Pronađeni su također dijelovi ambona, dvaju ciborija i dviju kamenica za posvećenu vodu s prikazima raznih životinja. Među epigrafskom građom ističu se natpisi DVX GLO (*riosus*) i oni s imenima svetaca: Marije, Stjepana i Gabrijela. U crkvi i oko nje otkriveno je mnogo grobova s popratnim predmetima među kojima su najvredniji mačevi karolinškoga tipa (jedan sa signaturom franačke radionice Ulfberht), nekoliko pari pozlaćenih i bogato urešenih ostruga i više primjeraka luksuzno izrađena nakita. Groblje je bilo u upotrebi od VIII–XVI. st.

Na Crkvini je 1938, prema projektu I. Meštrovića, podignuta memorijalna crkva kojoj je unutrašnjost urešena njegovim skulpturama te freskama J. Kljakovića. Na lok. *Stupovi* otkriveni su temelji prostrane trobrodne crkve s tri istaknute polukružne apside na začelju. Crkva je na pročelju imala masivan zvonik, a bočni su joj zidovi raščlanjeni oblim potpornjima po kojima se datira u IX. st. Nađeno je više ulomaka pleternih plohozrebi; naziv susjednoga predjela (Cecela), upisan na jednomu od njih, potvrđuje da je riječ o crkvi Sv. Cecilije, uz koju se vezuje Zvonimirova pogibija. Na položaju *Lopuška glavica* otkriveni su temelji manje jednobrodne crkve s trikonhalno koncipiranim svetištem (desna bočna apside ima pravokutan, umjesto polukružna oblika), sagrađene u IX. st. U zap. dijelu građevine, na njezinu pročelju i bočnim zidovima, vidljivi su ostaci obliha potpornja. U crkvi i na okolnu prostoru otkriveno je više starohrv. grobova s nakitom (naušnice, prstenje). Crkva na *Bukorovića podvornici* jednobrodna je građevina s oblom apsidom na začelju, također iz IX. st. Očuvan je samo ist. dio temelja crkve. Bočni zidovi su izvana raščlanjeni oblim potpornjima, a iznutra lezenama na koje su se vjerojatno oslanjali pojasni lukovi svoda. U očuvanom prostoru crkve otkriven je dio pločnika i baze oltarne pregrade, od koje je pronađeno svega nekoliko manjih ulomaka. Oko crkve